

Koldingbogen

ÅRSTAL:	1996
FORFATTER:	Oluf Bech
TITEL:	Min byrådagerning 1909 – 1923.
KORT RESUME:	Oluf Bech, Nationalbankdirektør i Kolding 1901–23, borgmeater i Kolding 1916–23 (for partiet Højre); erindringer.

Min byrådsgering 1909-1923

Af Oluf Bech

Da jeg i 1901 kom til Kolding, var borgmester Schjørring byens myndige, dygtige og meget sparsommelige borgmester. I byrådet var Venstre i flertal. Det havde kun et par enkelte medlemmer, der sluttede sig til Højre og slet ingen socialdemokrater, de kom først ind i 1906, såvidt jeg husker med to medlemmer.

Venstre havde hidtil været ganske enerådende i byrådet, og Kolding by var politisk set venstrepræget. Der eksisterede vel et højreparti i byen med en forening, der dog kun talte et ringe medlemsantal, og foreningen førte en stille tilværelse. På kongens fødselsdag den 8. april var der dog altid en smule fest.

I 1906 ønskede den gamle formand for foreningens bestyrelse at trække sig tilbage, og man opfordrede derefter mig, der siden min ankomst til byen havde været medlem af foreningen, til at overtage formandsposten i bestyrelsen. Efter nogen overvejelse indvilligede jeg deri.

I de følgende år arbejdede bestyrelsen på at forøge medlemstallet og i det hele taget vække opmærksomhed for Højres sag ved møder og foredrag – man ville forberede jordbunden for en fremgang i stemmetallet til byrådsvalget i 1909. Omstændighederne kom os til hjælp.

I september 1908 kom Alberti-affæren, der vakte megen opsigt og skadede partiet Venstre, hvoraf han var medlem. I samme måned skulle der foretages valgmandsvalg til landstingsvalgene. Ved valgene satte Kolding antallet af højre-

valgmænd stærkt i vejret og viste, at der var vækst i partiet. Bestyrelsen søgte at udnytte dette mest muligt, så i marts 1909, da der skulle være byrådsvalg, lykkedes det partiet at sætte 3 medlemmer ind i byrådet, hvoraf jeg var den ene.

I byrådet 1909

Jeg kom straks ind i skoleudvalget, hvilket jeg havde sæde i i alle de 16 år, jeg sad i byrådet. I de sidste år siden 1916 som udvalgets formand, i hvilke år der var stor udvikling i skolearbejdet, og hvor særlig Almenskolen blev stærkt udvidet. Med dens dygtige og ansete rektor Bruun havde jeg et fortræffeligt samarbejde, og jeg ser altid tilbage på dette med den største glæde og med fuld anerkendelse af den store indsigt og dygtighed, han bedrev sin gerning med og lagde planer til skolens udvidelse og undervisningens tilrettelæggelse. Derved bragte han skolen frem i første plan blandt landets almenskoler.

I de første år var jeg også medlem af nogle af de tekniske udvalg og nogle mindre udvalg, men forholdt mig dog ellers rolig, undersøgte og studerede byens forhold og havde næppe ordet i byrådet i de første par år, men derefter var jeg hyppigt ordfører for mit parti og deltog ofte interesseret i forhandlingerne.

I 1913 blev jeg genvalgt til byrådet og havde efterhånden fået med mange kommunale institutioner at gøre. Før min byrådstid havde jeg i 1905

Oluf Bech

været med til at genoprette og forstørre Kolding Folkebibliotek. Jeg blev formand for bestyrelsen og havde den lykke at se biblioteket virke og samle interessen om sig, således at bøgernes antal og udlån nåede op til store tal.

I 1902 var Kolding Kunstforening på mit initiativ genopstået. Jeg blev formand for bestyrelsen, og også her havde jeg den glæde at se en stor fremgang i interessen for kunsten blandt byens befolkning. Foreningen opnåede til sidst at få skabt et kunstmuseum på Koldinghus.

I min byrådstid var jeg indtrådt i Kirke- og Skolekommissionen, blev medlem af forretningsudvalget i Sammenslutningen af danske Havne for

senere at blive sammenslutningens formand, var kirkeværge og havde mange andre hverv.

Borgmester i 1916

Da borgmester Baller i 1914 fik embede i Sorø, udpegede byrådet sagfører Lau til borgmestershvervet, som han bestred, indtil han i 1916 fik stillingen som direktør for Ny Jydsk Købstadscreditforening i Århus. Byrådet indstillede da mig til hans afløser som borgmester, og hertil blev jeg da beskikket af kongen i juli 1916.

Efter byrådsvalgene i 1917, hvor partistillingen blev den, at Konservative og Venstre i byrådet stod lige i antal med socialdemokraterne foruden et radikalt medlem, blev jeg genvalgt til borgmester uden nogen modkandidat. Dette gentog sig atter i 1921, da valgene efter den nye lov om kommissionens styrelse var bærende kraft. Hvilke valg atter bragte socialdemokraterne plus de radikales repræsentant ind som flertal i rådet.

Mit borgmestershverv i Kolding faldt således i den bevægede og vanskelige tid under verdenskrigen, hvor kommunalbestyrelsen på så uhyre mange områder måtte udvide sin virksomhed. Hvor prisstigninger gav anledning til budgetternes overskridelse ved så mange foretagender, og nødvendigheden af at skaffe dækning for disse, og hvor det måtte stå mig klart, at byen, dersom freden, når den engang kom, muligvis ville bringe Danmark de i 1864 tabte landsdele eller dele af dem tilbage, måtte være i stand til at opfylde de krav, der i så tilfælde kunne lyde til byen, og herefter de chancer, der da formentlig måtte opstå for den.

Det blev derfor år fyldt med et stort og ansvarsfuldt arbejde, der hvilede på mig, og hvor meget

måtte gennemføres, der først senere kunne give udbytte. Byrådet var mig venligsindet i alle fraktioner. Vi havde til alle sider et godt samarbejde, og jeg tænker altid med glæde på den støtte, jeg i arbejdet modtog fra alle partier.

Byrådsforhandlingerne forløb i reglen i ro, selvom der udtaltes modsatte meninger. Der blev altid fra alle sider vist mig stor hensynsfuldhed, således at ledelsen af møderne ikke blev så besværlig, som rådets uensartede sammensætning ellers let kunne have medført. Vi havde store foretagender for og vigtige beslutninger at tage, og møderne var ofte lange med vægtige indlæg i logerne.

Efter krigens afslutning var der også mange vanskelige forhandlinger om spørgsmål, der stod i forbindelse med de nye landes erhvervslove, og disse år blev en stor og en interessant tid i byrådsarbejdet.

Byrådssekretæren

Jeg skal nu nævne nogle enkeltheder fra min borgmestertid, som jeg mener, kan have mere almen interesse. Jeg skal først omtale, at der oprindeligt ikke var knyttet nogen fast embedsmand til borgmesterkontoret. Al den skriftlige hjælp, borgmesteren havde, var en juridisk kandidat Berthelsen, der var fuldmægtig hos en sagfører i byen og nu bistod borgmesteren ved udfærdigelse af de mange skrivelser, der dagligt udgik fra kontoret. Han fungerede tillige ved byrådsmøderne som sekretær. Han var en udmærket stilist og dygtig jurist og var således til god hjælp for mig, men hans tid var knap, og han kunne slet ikke afse noget til kontortiden, der derfor måtte indskrænkes til et par timer

Borgmester Bech på spadseretur i Kolding.

dagligt. Jeg søgte at lægge de flest mulige møder til disse timer, i hvilke de mange, der altid havde ærinde og forretninger på borgmesterkontoret, måtte ekspederes af mig. Denne ordning kunne ikke opretholdes ved de tiltagende forretninger,

der stadig øgedes, idet alle de bestemmelser og retningslinier, krigstiden medførte, var henlagt til udførelse ved borgmesteren.

Jeg fik da byrådets tilslutning til mit forslag om, at der blev knyttet en fast byrådssekretær til byrådet og kontoret, således at dette kunne være åbent hele dagen for befolkningen. Fra 17. maj 1918 blev da tidligere redaktør af Venstrebladet, N. Jacobsen, udset til dette embede, og i ham fandt byen og jeg en udmærket embedsmand, der havde en stor interesse for byen og dens anliggender, en udmærket måde at omgås byrådets medlemmer og byens befolkning, og som i den vanskelige stilling, det kunne være at skulle tjene et ikke ganske homogent byråd, vandt alles tilfredshed og hengivenhed ved sin loyale optræden. Særlig måtte jeg påskønne disse egenskaber. Han blev mig en udmærket hjælper. I årenes løb kom vi til at stå hinanden meget nær. Jeg skattede ham overordentlig for hans redbonne vilje til at medvirke til, at alle forretninger og alt, hvad angik byens sager, blev ordnet på bedste måde. Samtidig opstod der mellem os et venskabeligt forhold, som jeg satte megen pris på. N. Jacobsen var fuld af gode ideer, når det gjaldt byens bygningers forskønnelse, ja, alt hvad der vedgik byen, havde hans varme interesse.

Kolding Højere Almenskole

Mens man før min tid havde opført store skolebygninger til folkeskolen i Kolding, var Almenskolens bygning i årenes løb, som skolen voksede, blevet for lille. Et af mine første store bygningsarbejder i byrådet var en udvidelse af Almenskolens lokaler ved en større tilbygning, der også indeholdt nye gymnastiklokaler. Arbejdet

blev tilfredsstillende udført. Arkitekt Hagerup ledede det, og foreløbig havde skolen tilstrækkelig plads, men det var at forudse, at det senere ville være nødvendigt at foretage en udvidelse, og i den anledning sikrede byrådet sig nogle gamle bygninger ud til Kirketorvet og Skolegade.

Den gamle skole havde optaget forskellige gamle skikke fra Dronning Dorotheas tid. Jeg vil således nævne »Majfesten«, om hvilken forældre, lærere og børn samledes i lige glæde under rektor Bruuns ledelse. Blandt andet var der den skik, at et tog smykket med bøgeløv med rektor i spidsen og fulgt af Majdronningen, hvortil hvert år valgtes en af skolens små piger, der blev båret af fire af skolens ældste drenge og med musikken, der spillede de gamle majsange, drog gennem byen og først begav sig til Rådhuset for at hilse på borgmesteren og få hans gode ønsker om en glad dag for dem alle med på vejen. Dronningen var ledsaget af baroner og junkere, hvortil var udpeget fire drenge fra de mindre klasser.

Kirkeinspektion

Lige over for skolen lå kirken. I 1911 var jeg valgt til kirkevæge, og da jeg blev borgmester, indtrådte jeg tillige i Kirkeinspektionen. Særlige større arbejder ved kirken fandt ikke sted i de år, jeg havde disse hverv. Men ude på byens marker blev anlagt en ny kirkegård, da den gamle, der blev våget over med megen pietet af den gamle graver Simonsen, efterhånden var blevet for lille. Dette kirkegårdsanlæg var lagt i mine hænder, og jeg havde den iderige og fortræffelige gartner Glæsel fra København som havearkitekt. Desværre var han allerede da en gammel og svagelig mand, men hans plan for den nye kirkegård var vel til-

Majfest-optog. Til højre ses rektor Georg Bruun, ca. 1900.

rettelagt, og om det end varede længe, inden den blev fuldført, fremtrådte den færdig som et særdeles smukt havearkitektonisk anlæg.

Samarbejde med Ribe og Vejle Amter

Af store byggeforetagender i min borgmestertid må jeg nævne det nye Domhus, der blev opført på byens grunde i byens sydlige del. Der var stor strid om beliggenheden. Skønt den udsete plads kun lå 12 minutters gang fra det gamle rådhus, hvor dommerne hidtil havde deres retssal og et kontor, klagede disse dog over den dårlige beliggenhed, det nye domhus ville få, og de viste stor modstand mod det. Trods dette og til trods for de mange skrivelser i avisen mod foretagendet, blev det dog opført på den dertil udsete plads, hvorfra der var en skøn udsigt over byen mod Dyrehavegård og Kolding skov og fjorden, og inden længe havde man glemt, at afstanden der op var for stor.

Det var et stort og vanskeligt arbejde at bygge nyt domhus i en tid, hvor man ikke kunne have vished for, at beregninger og overslag holdt. Alle materialer steg undertiden dag for dag, og ligeså gik det med arbejdslønnen. Stadig måtte bevillingen forhøjes, men til sidst stod der dog en smuk og velindrettet bygning med tilhørende arresthus, som byen og amterne ejede i fællesskab. Der var da også mellem disses råd mange forhandlinger, inden planen blev til virkelighed, og inden man enedes om planen for bygningen, der var udbudt i offentlig konkurrence, i hvilken den unge og evnerige arkitekt Ernst Petersen sejrede og blev overdraget arbejdet. Det var en sag, der fordrede megen tid, mange overvejelser og mange forhandlinger til alle sider. Selve byggeudvalget bestod af tre medlemmer, gårdejer Skøde fra Ribe Amt og Wissing, Seest Vandmølle fra Vejle Amt, imedens jeg var formand. Vi havde et udmærket samarbejde og kom ved fælles hjælp til ende med det store byggeforetagende.

Koldings Domhus, fotograferet ca. 1930.

Af andre anlægsarbejder sammen med amterne, kan nævnes store sygehusudvidelser. Ved anlæget af Troldhedebanen var der også samarbejde med amterne, og i det hele taget var der i mange anledninger forhandling med amtmændene i Vejle og Ribe Amt og med de pågældende amtsråd. I kirkelige spørgsmål sorterede Kolding under Ribe Amt, men i alle andre kommunale sager under Vejle Amt. I den største del af min borgmestertid var stiftamtmand Bardenfleth amtmand over Vejle Amt, og vi kunne ikke have haft en mere hensynsfuld, dygtig og forhandlingsvenlig amtmand end ham. Personlig stod jeg i det bedste forhold til ham og må altid med taknemmelighed tænke

på den venlighed, han viste mig ved mange lejligheder, og den beredvillighed, hvormed han ydede byrådet og mig mange tjenester i vanskelige situationer. Hans smukke og fine optræden ved alle lejligheder skaffede ham stor agtelse og ærbødighed parret med hengivenhed i alle kredse i det offentlige liv i Vejle Amt, hvor han kun havde venner.

Også om hans efterfølger i embedet, amtmand, kammerherre Valløe, har jeg de bedste erindringer fra de to år, jeg var borgmester i hans tid. Han var en dygtig embedsmand med et vennetsælt væsen. Blandt de af amtsrådenes medlemmer, jeg kom i nærmere berøring med, traf jeg mange udmærkede mænd, og også i

deres kreds fik jeg gode venner. Jeg nævner således proprietær, J. C. Thygesen, Dalbygaard, der med fremragende dygtighed drev sin ejendom og med lige så stor dygtighed administrerede de hverv, amtet havde betroet ham. Hans indsats i sygehusbestyrelsen, for hvilken han i en længere årrække var formand, og som formand for bestyrelsen af Kolding Sydbaner, skaffede ham megen og berettiget anerkendelse, ligesom hele hans offentlige virksomhed var præget af dygtighed og karakterfasthed. I privatlivet blev han min gode ven, og med stor glæde mindes jeg de herlige timer, min hustru og jeg har tilbragt i hans og hans hustrus gæstfri hjem på Dalbygaard, og de samvær vi havde sammen i vort hjem. Thygesen var en af egnens bedste og betydeligste mænd, og en mand man altid vidste, hvor han stod, og hvor man havde ham.

Større anlægsarbejder

Mange gadereguleringer, ombygninger, lønningsoverenskomster og ejendoms køb fandt sted i min borgmestertid. Jeg nævner således købet af Dyrehavegaard, der var købt lige inden jeg blev borgmester, og hvis skov og jorder grænsede lige op til Kolding Bys jorder. Man mente, at købet var særdeles heldigt med byens afrunding og udvidelse for øje, ligesom det også ville få betydning ved indlemmelse af de store arealer syd, nord og vest for byen, om hvilke forhandlinger også blev påbegyndt i min borgmestertid. Man sikrede sig også skovpartiet ude ved Kolding Fjord for der at sikre byen et areal, der lå direkte ned til fjorden, og som kunne blive et passende udflugtssted med strand og bade for byens befolkning, idet adgangen til fjorden

ellers var i privates eje og ikke gav muligheder for et frit udflugtssted for byens beboere.

På et andet felt var der også meget store udvidelser i min borgmestertid, nemlig ved havnen. Kolding var en driftig forretningsby. Handel og omsætning var stadig i tiltag og krævede kaj og oplagsplads. Et stort svineslagteri var anlagt ved havnen, og kreatureksporten til Tyskland havde taget et stort omfang og krævede opførelse af mange stalde. Kreaturerne opstaldedes i Kolding særlig til tirsdagsmarkedet og blev herfra afhentet til tuberkuloseundersøgelse ved indsprøjtning i Aabenraa og Kiel, inden de indførtes til Tyskland. Om denne prøve havde nogen egentlig betydning, var der stor uenighed om. Skibene, der afhentede kreaturerne, tilhørte Flensborg Rhederi, de var tidligere og også fremdeles benyttede til passagerfart på Flensborg Fjord. I krigens dage tog denne kreatureksport et stort omfang, og mange opkøbere kom til Koldingmarkederne, hvor der var en betydelig omsætning.

Af andre store arbejder, der faldt i min byråds- og borgmestertid, skal jeg nævne den store udvidelse af Elektricitets- og Gasværket og opførelse af en bygning for de gamle, »De Gamles Hjem«. Endelig den store åforlægning, der greb stærkt ind i bestående forhold og krævede mange vurderingsforretninger, og meget andet. Denne åforlægning tilsigtede at skaffe bedre forbindelse over åen og til havnen i byens østlige del.

De kommunale embedsmænd

I det daglige arbejde var Byrådet og Havneudvalget bistået af en række dygtige embedsmænd. Jeg nævner den gamle kæmner Brandorff, der havde

Eksportmarkedet i 1920'erne.

et indgående kendskab til alle Koldingforhold, da han var barnefødt i byen, lederen af Elektricitetsværket, ingeniør Buemann og havneingeniør Lassen. Sidstnævnte var antaget i min tid som borgmester og formand for Havneudvalget. Han var i besiddelse af megen energi og meget initiativ, var bestemt i sine meninger og standpunkter og ledede de forefaldne arbejder med stor dygtighed.

Også folkeskolen havde meget dygtige ledere i inspektør Tradsborg og overlærer Kjær. Men krigens dage var svære dage og krævede meget arbejde og megen påpassenhed af os alle.

Den spanske syge

Det var en særlig uhyggelig periode efter krigen, i 1918 og 1919, da landet hjemstøget af en influenzaepidemi, Den spanske Syge, der særlig bortrev en mængde unge. I Kolding og omegn lå på det tidspunkt endnu en del soldater af sikringsstyrken, og blandt dem raserede sygdommen meget stærkt. Det var ikke muligt at skaffe den fornødne pleje på anden måde end ved at oprette et lazaret i en af kommuneskolerne, der alligevel var lukket på grund af epidemien. Her blev de syge indlagt. Det var ikke muligt at skaffe det fornødne antal plejersker, men et par unge lære-

re ved skolen meldte sig som frivillige til gerningen og ydede en fortræffelig og meget påskønnet assistance. Da det hastede med indretning af dette midlertidige sygehus, hvor vel en del unge soldater døde, men hvor de fik en ordentlig pleje, der reddede mange unge menneskers liv, tog jeg ikke i betænkning med tilslutning af kasse- og regnskabsudvalget provisorisk at udrede de til indretningen fornødne midler. Jeg tror, at det var 8.000 kr., som Byrådet uden nogensomhelst ophævelse straks efterbevilgede ved det første byrådsmøde derefter. Jeg erindrer, at fru Ræder, Dyrehavegaard, ydede os en god assistance ved at overgive os forskellige hvidevarer.

Koldinghus og Kunstforeningen

Ekstraordinære og urolige tider skaber usædvanlige tilstande og begivenheder, og af disse vil jeg nævne enkelte.

Forinden krigen, i 1912, var jeg formand i en komité, der havde restaurering af Frederik den 4des fløj på Koldinghus til formål. Arbejdet blev gennemført ved privates bidrag og tilskud fra amt og kommune. I den øverste etage etableredes en mindesal over kampene for Sønderjylland, og i nederste etage fik kunstforeningen lokaler til sine malerier og andre kunstværker, der var samlet i årenes løb.

I 1903 havde jeg fået ideen til genoprettelsen af Kolding Kunstforening og blev dens formand, lige til jeg forlod byen. I min formandsperiode arbejdede jeg målbevidst på at få et sådant kunstmuseum oprettet, og skønt midlerne var små, lykkedes det altså. I denne forbindelse vil jeg nævne, at vi til Frederik den 4des fløjs restaurering havde modtaget et smukt materiale af skabe

og balustrader fra det gamle Kgl. Bibliotek i København, som opsattes i vestfløjens midteretage.

Kongebesøg

I 1912 var det vistnok, at Kolding en formiddag i august fik uventet besøg af kongefamilien, der med Dannebrog kom til byen om formiddagen. Byens daværende borgmester Baller, sendte bud efter nogle af byrådets medlemmer, deriblandt mig, for at vi kunne være ved hånden og behjælpelige med at være vejvisere og ledsagere af kongefamilien. Vi var på slottet og i kirken med dem. De foretog derefter en køretur til Skamlingen og vendte tilbage ved 2-tiden for atter at afsejle med Dannebrog.

Ved afrejsen var våbenbrødrene med deres formand, hospitalsforstander Jensen og byrådet med borgmester Baller i spidsen kommet til stede og havde taget opstilling på havnepladsen. Da kongefamilien ankom, ville hospitalsforstander Jensen henvende et par ord til majestæterne, men borgmester Baller afviste ham og sagde, at det var ham, der måtte tage ordet, hvad kongen bifaldt, idet han sagde til borgmester Baller »Klem så bare på«. I øvrigt var det et meget vellykket besøg, og kongefamilien var venlig til alle sider.

Krigsbegivenheder

De ekstraordinære tider under krigen gav naturligvis anledning til adskillige usædvanlige tilstande, men alt i alt var der i krigsperioden ret roligt i byen. Man tog sig gæstfrit af de indkvarterede soldater og indordnede sig under de restriktioner og rationeringer, krigen medførte.

Der blev af kommunen efterhånden opført en del beboelsesejendomme for at hjælpe på bolignøden. Disse byggearbejder skete dog kun med betænkelighed fra de borgerlige partiers side. Således benævnedes man dengang de Konservative og Venstre medlemmer i byrådet i modsætning til Socialdemokratiet, men de havde naturligvis deres berettigelse. Der var stadig uenighed mellem partierne om gas- og elektricitetsprisen, som de borgerlige ønskede forhøjede, således at værkerne kunne give større overskud, mens modparten mente, at de direkte skatter burde dække udgifterne, men i sin helhed arbejdede man dog i god forståelse i byrådet og gjorde, hvad det kunne for at man skulle komme gennem de vanskelige tider.

En aften havde byrådet dog en ubehagelig oplevelse. Sagen om gaspriserne stod på dagsordenen. Det var en aften i oktober 1917, jeg tror den 7. oktober. Da mødet var begyndt, trådte en deputation frem for byrådet og ønskede ordet i en sag vedrørende arbejds- og lønningsforholdene i byen. Jeg sagde til deputationen, at den ikke kunne få ordet her i byrådssalen, men dersom den ville fremsætte sine ønsker skriftligt, skulle jeg bede byrådet tage dem under overvejelse. Hertil sagde de intet, men forlod roligt byrådssalen. Imidlertid samlede der sig efterhånden en stor menneskemasse på torvet uden for Rådhuset. Den blev efterhånden højrøstet og begyndte at bombardere byrådssalen med sten og knuste nogle vinduer i salen. Stenene fløj imod de nedrullede gardiner og nåede ikke ind i salen. Under bombardementet gik et af byrådets socialistiske medlemmer ned og bad om, at stenkastene måtte ophøre. Han tilføjede, »Det er jo os, I rammer«, thi socialdemokrater-

Salg af billige kommunale koks den 22. november 1916.

ne havde pladser nærmest vinduerne. Dette beroligede dog ikke mængden. Jeg fortsatte uforstyrret byrådets forhandlinger, indtil dagsordenen var udtømt, hvorefter medlemmerne forlod Rådhuset ad en bagdør, mens jeg gik ned ad hovedindgangen og lige mod mængden, der

åbnede rækkerne for mig uden at foretage sig noget imod mig. Derimod stormede de hen til den anden udgang og fulgte Venstres fører hjem, dog uden at gøre ham anden molest, end at en kvinde slog ham med sin paraply i hovedet, da han skulle ind ad sin port. Undervejs røg han på en cigar, hvad der gav anledning til, at en af mængden tilråbte ham: »Du ryger, din Laban«. Dernæst fulgte man byrådets eneste radikale medlem hjem og knuste til afsked alle ruderne i hans hus. Dette var den eneste virkelige urolige tildragelse i byen i de sidste vanskelige krigsår, hvor dyrtiden blev så følelig.

Efterkrigstiden

Efterkrigstiden var en meget broget tid i grænseegnene. Spørgsmålet om, hvor meget vi skulle have tilbage af det i 1864 tabte land, diskuteredes stærkt og satte sindene i bevægelse. Jeg holdt på H. P. Hansen og Clausen og var her i modsætning til Kolding Avis, der i den anledning ikke var mig god. Så kom genforeningsåret med alle dets mange begivenheder og dets mange stævner i Kolding. Der var det store dyreskue og sangstævnet, der krævede store indkvarteringer, der kun kunne imødekommes ved at tage skolerne i brug. Disse stævner, der samlede mange mennesker i byen, gav mig uhyre mange repræsentationspligter, og da jeg samtidig havde en travl tid i banken og som følge af det meget, der passerede i byen, havde mange møder og konferencer og desuden var medlem af Kroneudvalget, der skulle ordne en mængde forhold af administrativ og anden art for Sønderjylland, var min tid optaget fra tidlig morgen til sen aften. Jeg brød dog altid op fra de talrige selskabelige

og andre sammenkomster, som jeg som borgmester måtte deltage i, kl. 23. Uden dette ville jeg have slidt mig selv fuldkommen op.

Denne store virksomhed tiltalte og tilfredsstillede mig i så høj grad, at jeg ikke kunne modtage min direktionens ærefulde tilbud om i 1920 at overtage stillingen som direktør for bankens største filial i Århus. Havde jeg vidst, at det ville blive gentaget tre år senere og under så ganske anderledes vanskelige forhold for banken, og hvor jeg ikke syntes, at jeg kunne afslå opfordringen, havde jeg måske betænkt mig på at afslå tilbudet i 1920. Det blev den gang fremsat af direktør Johs. Lauridsen.

Sangstævnet i 1919

Af andre begivenheder i årene efter krigen vil jeg nævne det store sangstævne 12. og 13. juli 1919 af Danmarks korforeninger. Det begyndte med en stor koncert på Staldgården, hvor jeg som stævnets præsident åbnede mødet og bød velkommen til sangerne. Skønt jeg ellers talte tydeligt, kunne mine ord kun høres af tilhørerne på de første 5-6 rækker, så stort var rummet, og så vanskeligt var det at tale igennem i fri luft. Efter mig talte sceneinstruktør og skuespiller Johs. Nielsen fra Det Kgl. Teater, hans stemme trængte igennem til de sidste rækker, så øvet var han i at tale i et stort frit rum.

Næste dag var der afskedskoncert på Skamlingsbanken. Vejret var regnfuldt med byger, men tilslutningen var stor. Da jeg den dag talte til forsamlingen fra Skamlingsbankens talerstol, kunne alle høre mig. Stolen var nemlig anbragt for nede af banken, op ad hvilken tilhørerne havde grupperet sig.

Det blev en herlig dag, og sangerne hilstes med begejstring. Også ved denne fest havde indkvarteringsvanskelighederne gjort sig gældende, men de blev overvundne af det dygtige indkvarteringsudvalg med købmand Kelstrup og biografteaterdirektør Petersen i spidsen. Aftenen før stævnet havde vi i vort hjem samlet en kreds af stævnets mænd hos os til en fornøjelig middag. Efter middagen sang og spillede brødrene Høeberg ret af hjertets lyst for os. Det blev en minderig aften.

Genforeningen i 1920

Årets største begivenhed blev dog Genforeningsdagen den 10. juli 1920. Jeg har tidligere omtalt de forberedelser, der fra Kolding var foretaget før genforeningen og min deltagelse deri, og skal herefter gå over til at omtale dagene forud og selve dagen, som den forløb for mig og mit hjem. Talrige var de forberedelser, kongemodtagelsen medførte. Man ønskede fra alle sider at give den det præg, der tilkom en for landet så betydningsfuld begivenhed. Flere dage i forvejen havde borgmesterkontoret rådslagninger med kongens staldmester, Grev Trip, og en af hans adjutanter, ritmester Rosenstand, om alle enkeltheder, ligesom den vej, kongetoget skulle drage fra skibsbroen og til grænsen blev besigtiget. Dagen forud havde jeg som borgmester i byen indbudt en kreds af de mere fremtrædende borgere og embedsmænd til middag sammen med ovennævnte grev Trip og ritmester Rosenstand. Amtmand Bardenfleth deltog ligeledes i middagen, der forløb meget hyggeligt og rart. Om aftenen fik vi besøg af flere forskellige højtstående embedsmænd og foreningsformænd, der kom

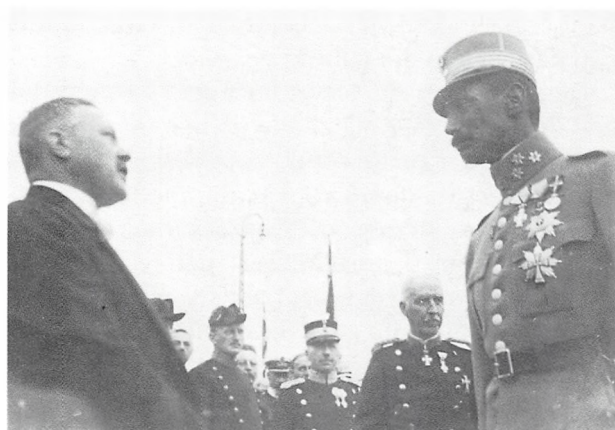
for at træffe aftaler angående modtagelsen den næste morgen, hvor ankomsten var sat til kl. 8. På kajen, uden for hvilken kongeskibet skulle lægge til, var samlet en stor kreds damer og herrer af Koldings borgerskab, byens embedsmænd og amtmændene Bardenfleth og Stemann. Derforuden var havnepladsen fuldt med tilskuere, der også i stor mængde havde anbragt sig på tagene af skure og pakhuse ved havnen. Det var strålende solskin, da det smukke kongeskib Dannebrog med kongen og dronningen på kommandobroen gled ind til bolværket præcis kl. 8. Det var et højtideligt øjeblik for os alle, da kongen gik fra borde. Et hurraråb for ham blev besvaret med brusende hurraråb, og derefter holdt jeg den velkomsttale, der findes berettet i dagens Kolding-aviser. Kongen takkede synligt bevæget og hilste derefter på de fremmødte damer og herrer, hvorefter bilerne blev bestøget, og toget satte sig i bevægelse med kongefamiliens vogn i spidsen. Overalt, hvor den kom frem, blev den med begejstring hilst af den opstillede menneskemasse. Elisabeth og jeg var med i kongetoget til Haderslev. Kun kongen og hans følge måtte benytte landevejen til Frederikshøj, men da vi ankom dertil, var der samlet en stor folkemasse, og også her var kongemodtagelsen stor og meget begejstret. Færden fra Frederikshøj til Haderslev er så ofte beskrevet, og jeg skal ikke komme ind på enkeltheder, kun bemærke, at højtideligheden i Haderslev Kirke var gribende.

Hele færdens forløb, med undtagelse af kongens uheld ved bestigningen af hesten uden for Haderslev, der sikkert havde forvoldt ham ret store smerter, på smukkeste måde. Folket ombølgede Majestæten med en begejstring, der for os alle gjorde dagen uforglemmelig. Det vrimlede den

dag med bekendte i Haderslev. De var der alle, alle de gode mænd fra egnen. Efter at have spist frokost på Hofners Hotel sammen med vore gode venner proprietær Thygesen og hustru fra Dalbygaard, kørte vi tilbage til Kolding. Både Elisabeth og jeg havde været så optagne alle de foregående dage, at vi trængte til ro. Skønt vi havde billetter til dampskibet, der den følgende dag skulle føre deltagerne til modtagelsen på Dybbøl, opgav vi dog denne tur, da vi forstod, at vi hele dagen måtte opholde os på dækket og ikke kunne få køjeplads. Senere fik vi at vide, at der netop var forbeholdt os en kahyt og var da kede af, at vi ikke var kommet med.

Da der imidlertid var overvældende meget at tage vare på i de følgende dage på borgmesterkontoret, var det dog godt, at jeg var hjemme. Guldsmed Hansen havde af guld fremstillet en meget smuk ske med Dybbøl Mølle indgraveret på skaftet. Han bad mig overrække Majestæten den som en gave fra Kolding, mens han samtidig bad mig modtage den samme ske udført i sølv som gave. Jeg skal tilføje, at skeen var meget smukt udført.

Den stemning, der herskede overalt i de dage i Sønderjylland og i Kolding, kan ikke beskrives. Jeg vil kun sige, at kongefamilien overalt blev modtaget på en så smuk og venligsinde måde, at den måtte føle, at den havde alles hjerter, og at samtidig alle var fyldte af den højtid og den glæde, Genforeningen bragte i alle danskeres hjerter. Ganske særligt hos alle dem, der havde levet i de grænseegne, der opstod efter 1864, og som år efter år havde været samlet til møderne på Skamlingen, hvor slægt og venner fra egnene syd for grænsen også kom til stede, og hvor de danske fædrelandssange var blevet sunget med en inder-

Oluf Bech og Christian X.

lighed, som kun kunne opstå af et fælles ønske, det man nu så opfyldt. Hvor ofte havde vi ikke alle stået på Skamlingsbanken med tanker henvendt på brødrene og søstrene dernede. Grænsen var gået midt ned gennem bugten ved Hejlsminde og adskilte en egn, der havde et sådant fællesskab, en adskillelse der syntes ganske uforståelig.

1920 blev mødernes tid i Kolding, så mange forskellige foreninger henlagde i det år ganske naturligt deres sammenkomster til den gamle grænseby, og jeg måtte ved dem alle repræsentere Kolding by og udtale vor glæde til dem over at se så mange fremmede gæste vor stad. Ja, det blev en lang række herlige dage, hvor alle samlede i glæde over den landsdel og de landsmænd, der vendte tilbage til Danmark. Dette år vil stadig stå i min erindring som en særlig begivenhedsrig tid, hvor sindene og tankerne på den smukkeste måde var optaget af, at det længe af alle danskere nærrede ønske nu var opfyldt. Og med den bedste fortrøstning til, at man med gensidig for-

ståelse gik ind til det arbejde, som Genforeningen naturligt måtte pålægge os alle.

Derved, at jeg var blevet indvalgt i Kroneudvalget, der skulle tage sig af alle de mange praktiske spørgsmål, der måtte opstå, kom jeg til at deltage i udstrakt grad i dette arbejde, der medførte mange møder og mange overvejelser, men hvorved jeg også kom i forbindelse med mange udmærkede sønderjyder, og kom ret nøje ind i de forhold, hvorunder de havde levet siden adskillelsen i 1864. Jeg tror at turde sige, at der fra repræsentanterne nord for grænsen blev gjort alt muligt for at lægge overgangen og fremskridtsarbejdet vel til rette for den genvundne landsdel. Alle bestræbelserne var bårne med ønsket derom.

Årene derefter

Mens 1920 således for mig som for alle danskere blev et meget begivenhedsrigt år, var det også et år, hvor man begyndte at ane faren og vanskelighederne, der ville opstå overalt efter krigsårenes unormale økonomiske forhold. Det kom vel nok først til udbrud i foråret 1921. Som et af de første stormvarsler herhjemme, der gjorde indtryk, erindrer jeg direktør Balthus selvmord i april d.å. Han havde haft en meget fremskudt stilling i krigsårenes forretningsliv, og når han faldt, frygtede jeg, at meget ville følge efter. Dette bekræftede sig i den følgende tid desværre fuldt ud.

I 1921 gjorde kongen og dronningen et offentligt besøg i Kolding, hvortil de som sædvanligt ankom med Kongeskibet og boede på dette. Besøget strakte sig over et par dage, og de høje herskaber gjorde forskellige udflugter til de kendte historiske steder i Koldings omegn. Den ene dag var der taffel på Dannebrog, hvortil

embedsmændene i Kolding, repræsentanter for Kolding Byråd, for Vejle Amtsråd og fra Christiansfeld var indbudt. Jeg havde som byens borgmester plads ved kongens højre side, på hans venstre side sad borgmesteren fra Christiansfeld, mens amtmand Bardenfleth sad ved dronningens højre side og stiftamtmand Stemann ved hendes venstre side. Middagen var meget hyggelig, og de kongelige herskaber underholdt sig elskværdigt med deres gæster. Næste dag aflagde kongen besøg på borgmesterkontoret og underholdt sig med mig om byen.

I 1921 gjorde de ændrede økonomiske forhold sig efterhånden også gældende i Kolding. De medførte i særdeleshed, at de forandrede vilkår for erhvervene nedbragte skatterne, hvad der atter havde en stor stigning af skatteprocenten i det følgende år til følge. Var dette end byrdefuldt for borgerne, forrykkede det dog ingenlunde Kolding bys finansielle stilling, selv om det for en tid måtte besværliggøre administrationen.

De følgende år blev på mange måder besværlige i Kolding som overalt i Danmark. Mit arbejde, der både omfattede banken, byen, de sønderjydske landsdele og en anden stor virksomhed, nemlig Handelsskolen, som jeg andetsteds skal omtale nærmere, tog min tid meget stærkt. Arbejdstiden var sædvanlig fra 8 morgen til 22-23 om aftenen, men gerningen optog mig og interesserede mig. Det at leve med i en omfattende og alsidig virksomhed var mig en stor tilfredsstillelse, selvom der ofte var besværligheder, og jeg også ofte mødte modstand og vanskeligheder.

Da direktionen i 1923 henvendte sig til mig og bad mig tage til Århus, da der i banken deroppe var opstået vanskeligheder, var det kun, fordi jeg følte og mente, at jeg først og fremmest måtte

følge min bank, når den kaldte på mig. Men det var ikke uden overvindelse, og det var med stor sorg, at jeg forlod den virksomhed i Kolding og Kolding by, som jeg havde så kær, og som havde bragt mig i forbindelse med så at sige alle menneskelige forhold både i glæde og i sorg. Jeg hang med hele min sjæl ved denne gerning, og selvom også mine senere år blev rige på arbejde, har Kolding-årene dog været min allerbedste og

lykkeligste tid. Der var vi levet ind, der hørte vore børn til, og der var vi alle på mangfoldige måder knyttet til befolkningen gennem vort ophold blandt dem og min gerning på stedet i 23 år.

Oluf Bech var Nationalbankdirektør i Kolding 1901-1923 og borgmester i Kolding 1916-1923. Hans erindringer er velvilligt stillet til rådighed af hans sønnesøn, tidligere departementchef Ole Bech.

Byrådssalen før ombygningen i 1924-25.

